

Szerkesztőség

Arad, Acsev-palota,

Kiadóhivatal:

Bulv. Regele Ferdinand 22,
(József főherceg-ut.)

(Aradi Nyomda Vállalat.)

Sürgőnycim: Közlöny, Arad.

Telefonszám:

Szerkesztőség és kiadóhivatal
151.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI ÉS KOZGAZDASAGI NAPILAP.

* Főszerkesztő: STAUBER JÓZSEF. *

ELOFIZETES

HELYBEN ÉS VIDÉKEN:

Egész évre ... 488 Lei.

Fél évre ... 248 Lei.

Negyed évre ... 138 Lei.

Havonta ... 38 Lei.

Hirdetéseik díjazás szerint
vételnek fel.

* Megjelenik naponta reggel.

Arad megkapja az új telefonközpontot.

(Cerches postavezérigazgató Aradon. :- Az állam költsönt ad. :- Második telefonvonal Arad és Nagyvárad között. :- Bulzan Avram aradi postafelügyelő nyilatkozata.)

Aradváros közönségének régi óhaja, hogy a modern kor igényeinek meg nem felelő telefonközpont helyett az aradi postahivatal új központot kapjon. Számos kereskedő, iparos és magánember nemcsak azért szüntette be telefonját, mert a tarifája megrágt, hanem főként azért, hogy megszabaduljon a sok bosszúságtól és vesződségtől, amivel a mostani telefonbeszélgetés jár. Ma azután hatalmas lépés történt abban az irányban, hogy Arad hamarosan megkapja új és modern telefonközpontját.

A romániai posta, távirida és telefon vezérigazgatója, Nicolai Cerches erdélyi körútján ma Temesvárról Aradra érkezett. Jonescu és Andrievici temesvári postainspektorok kíséretében. A posta-vezérigazgató Erdélyben főként azokat a nagyobb posta-hivatalokat inspicálja, amelyek megyei székhelyen vannak és így centrumai a megyében levő postahivataloknak. Az aradi főpostán Bulzan Av-

ram posta- és távirida főfelügyelő, az állomási postán pedig Gombos főfelügyelő fogadta a vezérigazgatót és a kíséretében levő inspektorokat. Cerches vezérigazgató úgy a főpostán, mint az állomási postán mindent tüzetesen megvizsgált és a legnagyobb elismeréssel nyilatkozott úgy a két postahivatal vezetéséről, mint a szolgálatról.

A főpostán Bulzan Avram főfelügyelő a vezérigazgató előtt rámutatott azokra a nehézségekre, amelyek a telefon-közlekedést megkönnyítik. Cerches vezérigazgató ki jelentette, hogy ismeri az aradi telefonközpont mizériáját, amelyeken csak úgy lehetne segíteni, ha az aradi főposta teljesen új telefonközpontot kapna. Kifejtette azonban, hogy az állami költségvetésbe nem lehetett oly nagy összeget beállítani, amelyből új telefonközpontot lehetne Aradon létesíteni. Van azonban egy mód, amellyel az aradi posta megkaphatja az új telefonközpontot. Az aradi posta-

felügyelőség készítsen kimutatást arról, mennyit jövedelmez a mostani központ mellett a telefonszolgálat és mennyi jövedelemre lehetne számítani új telefonközpont esetén? Bulzan főfelügyelő készítsen kimutatást arról, hogy új központ esetén esetleg mérsékelt, huszonöt percentes díjemeléssel milyen összeg folyik be az előfizetési díjakból és a beszélgetések tarifájából. Ha a kimutatásból kitűnik, hogy az új telefonközpont maga és az installálása hat esztendő alatt törlesztheti magát, akkor a vezérigazgató az aradi postafelügyelőségnek e tárgyban szerkesztett memorandumát a statisztikai adatokkal együtt pártolólágg terjeszti a miniszter elé és ki fogja eszközölni, hogy az állam az új telefonközponthoz szükséges összeget kölcsönként bocsátja a vezérigazgató ság rendelkezésére.

Az Aradi Közlöny munkatársa beszélgetést folytatott Bulzan Avram postafelügyelővel, aki a következőket mondotta:

— A vezérigazgató ur a legnagyobb jóindulattal kezeli az új telefonközpont kérdését, mert belátja, hogy új és modern telefon-

központra van szüksége egy oly fejlődő városnak, mint amilyen Arad. En a vezérigazgató ur utmutatása szerint haladéktalanul megkezdem az előmunkálatokat. Vagy a lapok útján, vagy a kereskedelmi és iparkamara útján fel fogom hívni Arad közönségét, hogy mind azok jelentkezzenek, akik új telefonközpont létesítése esetén be akarnak kapcsolódni a telefonforgalomba. Így azután pontosan meg fogom tudni állapítani, hogy az új központ milyen jövedelmet hoz az aradi postának. A szerzett adatok alapján azután hamarosan megszerkeszttem a memorandumot, amelyet a vezérigazgató ur elé terjesztök. Ezzel abban, hogy a kormány a vezérigazgató ur előterjesztésére meg fogja adni a szükséges költsönt. Az én tervem az, hogy ha megkapjuk az új központot, nem helyezzük el a mostani helyiségekben, hanem az épület hátsó udvari részén kizárólag a központ részére új egyemeletes házat építtetünk. A posta mostani épületében, amelyet természetesen renováltatnánk, nyernének elhelyezést a hivatalok, amelyek most nagyon szűkösen férnek el. Az én vé-

Déryné sirja.

(Az Aradi Közlöny budapesti tudósítójától.) A miskolci városi háznál szorgalmas tanácskozások folynak, hogy miként ünnepeljék meg az állandó miskolci színház fennállásának s ezzel az első magyarországi állandó színház fölépítésének századik évfordulóját augusztus 24-én. Miskolcon 1823-ban Kiszaludyt „A tatárok Magyarországon” című darabjával, öt vármegyére szóló ünnepség keretében átadták rendeltetésének az első magyarországi színházat. Nagy része van a színház fölépítésében Déryné Széppataki Róznak, aki nemcsak varázslatos egyéniségű játékaival mindenkit magával ragadó színésznő volt, de a tizenkilencedik század első harmadában ő volt az ország leghíresebb operanékesnője, akiért versengtek a színházgatók s akinek Berlinből és Bécsből kínáltak szerződéseket. „Déryné ifiasszony” azonban legjobban a miskolci közönséget szerette, ide tért nyugalomra, a miskolci színházban bucsuzott el a színpadtól s Miskolcon, az Ávas

alatt bérelt szűkös kis lakásában írta híres, művészettörténeti szempontokból is fölötte becses, három kötetes Napló-ját. A város megbízásából most Keresztely Sándor megyei levéltári tisztviselő színházi albumot fog kiadni, melybe már Horthy Miklós kormányzó, József főherceg, a magyar közelet, az irodalom és művészet reprezentánsai küldték emléksorokat. A jövedelmét a százéves jubileum alkalmából Déryné sirjának rendbepozíciójára és fenntartására fordítja.

Déryné, saját naplója és miskolci följegyzések szerint is 1815-ben a Benke-féle társulattal jött Miskolcra Pestről. A pesti magisztrátus ugyanis a Rondella elbontását határozta el s a magyar színház Pesten hajlék nélkül maradt. Déryné kedvetlenül jött. Alkalmatlan helyiség sem volt, azonban a megyei urak: Erős József főszolgabíró, Miskolc György főperceptor és Szrogh Sámuel szenttor a Korona-vendéglő kocsiszínjét alakították át nézőtérre és színpaddá. Nagy volt Déryné meglepetése, mikor estéről-estére nagy tet-

szés között kellett játszaniok. — Messzi vidékekről is özönlött be az őri nép. Déryné „ez a szeplős, kicsiny, vékonyka asszonyság legliamarabb a közönség kegyelmeiért vendége. Gyakran megtörtént, hogy előadások alatt, amikor Dérynének nem is volt szerepe, a publikum tombolni kezdett:

— Halljuk Déryné!

Ilyenkor — mit volt mit tenni — kerítették egy gitárt, Déryné kiállott a riváldára s énekelt. Dérynének két évig egyfolytában való miskolci tartózkodása adta a gondolatot egy állandó miskolci színház építésére s a megye 1817-ben megindította az akciót. Legjobban Abauj vármegye és Kassa főispánja, Dessewffy József gróf vette ki részét a mozgalomból. Ide jartak vendégszerezni a miskolci színészek.

A miskolci Korona-kocsiszín hamarosan szűköre bizonyult és a színház-színbe vonult a társaság.

— Ott énekeltém, — írja Napló-jában Déryné — a nagy áriákat. Fölül a színház teteje nem volt be-

födve, csak egy sor vékony szindellyel s a hő kénye-köve szerint esett le csuvasz nyakamra és karomra!

Meg is hiült itt az operadiva. Hat évtig fekiudt s az orvosságot erőszakkal vagy furfanggal kellett belediktálni. Persze, Dérynének is voltak riválisai. Bizonyos Murányi né, a mezzoszopránista, egyszer összeveszett vele s dühében férjével együtt elhagyta a színházszínházat. Volt azonban egy Pápai né, aki mindenestül, ezt próbálta becsúszni Déryné. Murányi tenorpartiját pedig egy Németi nevű miskolci szírszabóra bírták rá. Azonban Pápai nével selogy sem boldogult Déryné.

— Az ütemet is úgy tudtam megérteni vele, hogy a taktus leütésénél mindig a vállára ütöttem egyet...!

Déryné aztán Székesfehérvár, Komárom, Kőszeg, Sopron, Pozsony, Kassa, igen sokáig Kolozsvár primadonnája, ahol művészetének tetőfokára ér. Innen rövid időre Pestre került, majd vissza ismét Miskolcra és Kassára. 1837-ben kötött szerződést a pesti Nem-

leményem szerint évente 6—7 millió lei jövedelmet érne el az aradi postafelügyelőség új telefon-központtal és ezzel az összeggel 4—5 év alatt ki lehetne fizetni a kölcsönt.

— Megemlítettem a vezérigazgató urnak, hogy az aradi postafelügyelőség megfelelő telefonanyaggal rendelkezik, amelynek segítségével ki lehetne építeni a második vonalat Arad és Nagyvárad között, amelyre a bankoknak és nagyobb vállalatoknak szükségük van. A munkálatokra 60 ezer leinél nem kellene több, amit a bankok esetleg szívesen összcadnának. A vezérigazgató ur erre kijelentette, hogy nem szívesen fordul áldozatokért a posta ügyfeleihez. Véleményem szerint ezt a második vonalat szintén meg lehetne valósítani kölcsönrel, amit mint-hogy az Arad és Nagyvárad közötti beszélgetések napi ezer lei jövedelmet kapnak, rövid idő alatt meg lehetne fizetni.

Az Erhardt-pör.

(Hohenlohe hercegnő vallomása.)

Lipséből táviratozzák: Az Erhardt-pör tárgyalását tegnap kezdték meg, amelynek során kihallgatták a letartóztatásban levő Hohenlohe-Öhringen hercegnőt. A hercegnő azt vallotta, hogy többször találkozott Erhardttal, akiről azt hitte, hogy új név felvételével teljesen új emberré lett. A vizsgálóbíró azon az alapon, hogy a hercegnő és Erhardt között tartós barátság állott fenn, követelte megesküdését. A hercegnő erre kijelentette, hogy vallomására hajlandó megesküdni, de csak polgári és nem vallásos esküvel. A

zeti Színházzal, azonban itt már kis termete, amely hizásnak is indult, nem vált előnyére. 1852-ben vonult vissza a színésztől és férjével — kívül különösen eleinte boldogtalan házasságot élt — Diósgyőrbe jött lakni s mikor férje meghalt, 1867-ben beköltözött Miskolcra. Itt az Avas alatt egyszerű kis házban kiskertes lakást bérelt, ebben lakott. 1868-ban keresztfia, Egressy Ákos volt a miskolci színház igazgatója. Jutalomjátékot rendezett Déryné javára, ki már ekkor jóformán alig tudott járni. Egressy öltében vitte föl a színpadra a hetvenötévesztendős öregasszonyt. A „Keresztes vitézek”-et adták, a színház színültig tele, a színpad is csupa virág. A fejedelemasszony — Déryné — botra támaszkodva jelent meg a közönség előtt, amely percekig megilletődve tapsolta és éljenezte. Ez volt az utolsó föllépése. 1870-ben kezdte írni Naplóját. 1872. szeptember 29-én (tavaly volt ötven éve) nyomorúságban, szegényen meghalt. Egykori miskolci lapok följegyzése szerint temetése nagy elhagyatottsággal történt. A Szent-Anna temetőben temették el. Hatalmas fehérmárványoszlopot emeltek neki, később

hercegnőt erre kívánsága szerint eskették meg. Noske, akit szintén a Kapp-puccsból kifolyólag tartóztatnak le, azt vallotta, hogy Erhardt szuggativ erővel nyerte meg az embereket eszméinek. A Kapp-puccs

Stinnes — közgazdasági regény hőse.

(Millárdos nyereség hitelbe vásárolt részvényeken.)

(Az Aradi Közlöny bécsi szerkesztőségétől.) Ausztria leghatalmasabb ipari vállalkozása, az Alpine Montangesellschaft ismét felemeli alaptőkéjét. A pénzügyminiszterium az alaptőke felemelését olyan kedvező feltételek mellett engedélyezte, hogy a vállalat fő-részvényesei Stinnes és Castiglioni milliárdokat keresnek, az állam pedig nagy összegeket fizet rá előzékenységre. Az osztrák pénzügyminiszterium magatartása folytán természetesen botrány támadt, a szociáldemokraták Kienböck pénzügyminisztert éles támadásokban részesítik. Ebből az alkalomból talán nem lesz érdektelen megemlékezni arról, hogyan kaparintották kezeikbe Stinnes és Castiglioni Ausztria legnagyobb ipari vállalatát, amelynek hegemoniája alatt most megakarják teremteni az osztrák nehézipar trösztjét is.

Két év előtt, 1921-ben Stinnes svájci megbízottai egy kis svájci városkában Zugban, megalapították a Promontana holding társaságot. Ilyen holding társaságok révén igen előnyösen lehet Magyarországon és Ausztriában részvényeket vásárolni, tranzakciókat lebonyolítani és az adózás elől menekülni. Eppen ezért az utóbbi időben számos ilyen holding társaság alakult Svájcban. Stinnes is ilyen módon kaparintotta kezeibe az Alpine részvényi többségét. A Promontana mindenképpel az olasz Fiat-koncernről vásárolt 200.000 darab Alpine részvényt 80 millió líráért, vagyis abban az időben 200 millió márkáért. Castiglioni ugyanakkor 12,7 millió líráért, vagyis az akkori kurzus szerint 200 millió osztrák koronáért ötvenezer részvényt szerzett meg és ezzel a Promontana egyötöd részének tulajdonosa lett. A pénzzel úgy Castiglioni, mint Stinnes adósak maradtak. Castiglioni csak 1922 nyarán törlesztett 200.000 lírát, míg Stinnes ma is adós az egész 200 millió márkával. Az már azután más lapra tartozik, hogy azóta 200 millió márka már csak 1400 dollárt ér és így Stinnes az adósságon szintén egész nyert keresett.

Az Alpine részvényeinek értéke a háború előtt körülbelül 300 millió arany koronára rugott. Ha felteszük azt, hogy a vállalat a háború alatt értékének felét elvesztette, úgy Stinnes részesedését még mindig 60 millió aranykoronára, Castiglioniét pedig 15 millió aranykoronára lehet értékelni. Így szereztek meg Stinnes és Castiglioni svájci

brájában, ha az óra tovább tartott volna, Erhardt lett volna a létesítendő diktatura kardja. A következő tanuk Erhardtnak Lüttvithez való viszonyáról nyilatkoztak, akinek Erhardt mindenkor engedelmesskedett.

lobogó alatt Európa legnagyobb vasérc művét, rendkívül értékes kohókat, amékkül, hogy ez egy fil-lérjűkbe került volna.

A részvények fele Castiglioni és Stinnes birtokába jutott s az általuk alakított Promontane hozzáállott újabb részvények megszerzésére. Az Alpine 1921 márciusában tőkét emelt és a Promontana az egymillió új részvényből 781.000 darabot vett át rendkívül kedvező feltételek mellett Stinnes és Castiglioni számára. Ezzel a tranzakcióval az Alpine összes részvényei nek háromnegyedrészét Stinnes és Castiglioni birtokába jutott. Most az Alpine ismét tőkét emel és a Promontana egymillió darab részvényt fog átvenni. Ezért az egymillióért 8—9 millió svájci frankot fog fizetni. Tévedés volna azonban azt hinni, hogy Stinnes és Castiglioni ez alkalommal saját zsebeikbe nyulnak. Ezt az összeget a Promontana már megkereste az Alpinenél. Stinnes ugyanis osztrák koronák ellenében megvásárolta az Alpine termékeit, a szennet s angol fontokért adta el. Így azután ismét hatalmas összegekkel vágott zsebre és tulajdonképpen ingyen jut az újabb egymillió darab részvény birtokába.

Az egész dologban a legérdekesebb az, hogy Stinnes és Castiglioni Ausztria első forradalmi pénzügyminiszterének, Schumpeter úrnak és utódjának, Reisch úrnak köszönhetik ezeket a milliárdokat. Az osztrák pénzügyminiszterium ugyanis rossz föltételek mellett mondott le Stinnes és Castiglioni javára az állam birtokában volt részvényeiről.

Leleplezett forradalmi terv.

(Mit akartak Délserbiában a macedon forradalmároknak?)

Belgrádból táviratozzák: A hatóságok Délserbiában titkos bolgár szervezetet leplezték le, amelynek az lett volna a feladata, hogy Délserbiában forradalmat szitson és kikiáltssa az önálló Macedóniát. Az eddigi vizsgálata megállapította, hogy az összeesküvésben leginkább a bolgár macedon forradalmárok vettek részt, akik Macedónia autonómiájáért s azért harcolnak, hogy Bulgária utat kapjon az Egei tengerhez.

A forradalmárok megpróbálták már azt, hogy diplomáciai aknamunkát készítsenek elő és több külföldi politikust megnyerjenek az önálló Macedóniai eszméjének. — Miután azonban belátták, hogy ilyen uton semmit sem érhetnek

el, a macedon forradalmárok részletes tervet dolgoztak ki a délserbiai forradalom megszervezéséről. A jugoszláv hatóságok ezeknek a birtokába jutottak és azokat elköbozták.

A tervük szerint a bolgár Komitácsi nagyobb csapatokban benyomultak volna Délserbia területére és éjnek idején elfoglalták volna a főbb városokat és azokban megszállották volna a fontosabb hivatalok épületeit. A Délserbiában élő, de a bolgár forradalmárokhoz szító lakosság feladata lett volna az, hogy a telefont és táviródrótokat elpusztítsa. Állítólag a vasuti síneket felszakítsa és szükség esetén fegyverbe álljon. Az összeesküvés tagjai nagyobb pénzügyösszegekkel rendelkeztek. Az összeesküvés tagjai állandó összeköttetésben voltak a Délserbiában tartózkodó államellenes elemekkel, akik viszont összeköttetésben voltak a szófiai Bolgár vezérkarral. Az összeesküvők eddig nagyobb mennyiségű fegyvert és lőszert is átsempésztek a határon.

A bolgár Kormányának tudomása volt ezekről a készülődésekről.

A második Landru.

(Halálra ítélt volt ügyvéd.)

Brüsszelből jelentik: Belgium lakosságának izgalmas érdeklődése mellett folyt le Gent városában az a bűnügyi tárgyalás, amelynek vádlottja egy állítólagos Vicomte de Mezières volt, kif a lapok „II. Landru”-nak neveznek. Ez a kalandor, aki Nagy Mátyás és Hódító Vilmos utódának adta ki magát, beférkőzött egy Coopieters Stochové Angela nevű du gazdag genti urhölgy kegyébe, akiről nőül vett. A kalandor, akiről kitűnt, hogy eredetileg párisi ügyvéd volt, de visszaélések miatt a párisi ügyvédi kamara törölte tagjai sorából, feleségének két leánynevére vetette ki hálóját, akinek a vagyonát meg akarta kaparintani és az egyik leányt, Valériát, rá is vette, hogy végrendeletében hagyja a vagyonát. A leány néhánny hónappal ezelőtt gyanús körülmények között megbetegedett, mire szobaleánya azonnal orvost hívatott, akinek a beteg elmondta, hogy a sőtgora cukorkát adott neki és attól lett rosszul. A leány állapota egyre súlyosodott és rövid idő múlva meghalt. Holttestének felboncolása után megállapították, hogy sztrichinrel mérgezett cukorka okozta halálát. De Mezières erre azonnal letartóztatták és fölötté most mondott ítéletet a genti esküdttörőrség, amely ítélet halálra szölt. Minthogy Belgiumban a halálos ítéletet sohasem hajtják végre, de Mezières sem lakol életével a gyilkosságért, hanem holta napjáig börtönben fog ülni. A végtárgyalás során kiderült, hogy de

Mezieres Landrunek, a hirhiedt francia „kékszakáll”-nak méltó tanítványa volt, mert nem kevesebb, mint ötvenkét hölgygel állt bizalmas viszonyban és valamenynyinek házasságot ígért. Természetesen egyik sem tudta, hogy a csábító házasember.

Virágosz és tapsvihar.

(R. Horváth Mici búcsuja az aradi közönségtől.)

Zsufolt nézőtér ünnepelte a Bucszó primadonnát, aki sok esztendőn keresztül első fellépésétől a búcsufellépéséig mindig művészi értékűt és maradandó emléket produkált. *Róma* Dezsóné-Horváth Mici búcsuja könnyes és megható távozás volt, mert a közönség kitörő lelkesedéssel ünnepelte a művésznőt és elhálmozta szeretetének minden jelével. Taps, virág, kihívások és ismételtetések jellemezték külsőségükben a nézőtér közönségének hangulatát. A tegnapi búcsúeste a legforróbb premiérestékre emlékeztetett. Horváth Mici, amikor Aradra jött, egy csapásra hódította meg Arad színházi publikumát és az a szeretet, a mellyel akkor a közönség szívébe fogadta a művésznőt, végigkísérte egészen tegnap estig, amikor a fájdalmas búcsú kitörése volt az ünneplés minden eszköze. Horváth Mici művésznő a szó igaz és nemes értelmében. Sokszor láttuk a színpadon, sokat kellett tanulnia és fáradnia, de a fáradtságnak soha nyomát se láttuk rajta, mindig egyforma kedvvel és ambícióval vitte diadalra azt a darabot, amelynek a női főszerepét neki kellett kreálni. Esztendőnk alatt olyan sokoldalúságnak adta tanúságát, amelyet nem sok színésznő tud felemutalni. Operettek primadonnaszerepében láttuk a legtöbbször és ezekben éppen olyan kitűnő és értékes alakítást adott, mint operák művészi sulyos hangulatában. Láttuk prózai darabban is elmélyedni és forró, élő asszonyt játszani. Zenei intelligenciája, törekvéseinek értékes komolysága a vidéki primadonna színvonalán jóval túlmentek. Szépsége, öltözködnitűdása, izlése, kellemes megjelenése biztosították azokat az elengedhetetlen külsőségeket, amelyek a primadonnák kellékei.

Bucszóul a „Csárdás királynő” Vereczky Silviját választotta és választása jól sikerült, mert ezt az operettet Aradon is vitte sikerre, ő biztosította Kálmán Imre operettjének diadalmas aradi előadásorozatát. Amikor a művésznő alakja a színpadon felállított orfeumbrettlin valószínű virágerdő között megjelent, hosszú, percegőig zugó taps fogadta. Horváth Mici szemébe könny szökött és ez egyszer nem tartotta be a szerzői utasítást, amely Vereczky Silvia búcsuzását könnytelennek írta meg. A két forró könnysepp lát-

hatólag gördült végig a művésznő arcán és a közönség sorain is meghatódottság vett erőt. A művésznő sirt és nem tudott komédiázni. A színpadon ketten búcsuztak: Vereczky Silvia, akinek a búcsuzás nem fájt és Horváth Mici, aki kitörő könnyeivel nem tudta elleplezni azt, hogy mennyire fáj neki Arad publikumától megválni, a mely annyi szeretettel bécizte és ünnepelte minden fellépése alkalmával. A tegnapi este ugynevezett jó este volt a művésznőnek. Kedvvel, grációzitással és temperamentumosan játszott, szépen énekelt, operett-primadonna művészetének teljességét ragyogtatta. Vitte magával az együttést, amely méltó akart lenni a búcsuzóhoz. Az előadás a jobbak közé tartozott. Minden felvonás után számtalanszor tapsolták a lámpák elé Horváth Micit. A nézőtérrel virágcsokrok hullottak a lábai elé, amelyek csak szaporították azt a virágtömkeleget, amely illattal árasztotta el a hatalmas színházat. A harmadik felvonásban a mulatójelnet harmadszor megújításakor *Selmeczy* helyett *Almay* Lacival, a cigányprimással perdült táncra a művésznő és a közönség a kedves jelenetet percegőig tapsolta. *Tompa Béla* elegáns hercege, *Selmeczy Miska* kedves mókázása és ötletes sége, *Kallós József* karakterisztikus öreg hercege, *Tibor Lóri*, *Falu dy*, *Ács* biztosították az előadás sikerét. Stázi szerepében *Kirási Margit* lépett fel vendégként. Az aradi színház szubrett nélkül áll és ez a körülmény hozta az aradi színház színpadára a vendéget. A zenekart *Gellért Pál* dirigálta lendülettel (6. l.)

Aláírták a békét.

(Az orosz szovjet és a tengerszorosok.)

Lausanneból táviratozzák: A közeli békét ma ünnepélyesen aláírták. Anglia nevében *Sir Rumbold* írta alá a békeszerződést. A ceremóniákkal kapcsolatban a svájci rendőrség körütekintő intézkedéseket tett.

Angorából táviratozzák: Az új kamarát, amelynek képviselőit nemrégiben választották meg: augusztus másodikán hivják össze.

Constantinápolyból jelentik: A Havas távirati iroda jelenti, hogy az orosz szovjet meghívottai a tengerszorosokról szóló egyezményt augusztus elején Prinkiposzigetén fogják aláírni.

Lausanneból táviratozzák: Ma aláírták a török-lingyel kereskedelmi szerződést, amely a két nemzet barátságos viszonyáról, kereskedelmi összeköttetéséről és a kölcsönös letelepedési kedvezményről szól.

Sport.

— Szenzációs nemzetközi focimérkőzést rendez az AMTE. 28-án, szombaton délután fél 7 órakor a Gloria-CFR. pályán a bécsi Admira—Hertha—Simering 1. osztályú válogatott csapatával.

Szigoru ostromállapot Boroszlóban

— Az utcai zavargásoknak hét halottjuk van. — Milliárdokra rug a kár. —

Berlinből táviratozzák: A boroszlói zavargások, amelyek több személy letartóztatására vezettek és amelyeknek során hat ember életét vesztette és igen sokan megsebesültek, arra késztették Boroszló város vezetőségét, hogy a városra és környékére kihirdesse a legszigorubb ostromállapotot. — Hétfőn délelőtt a város utcáin nyugalom volt. Az üzletek kevés kivétellel hétfőn is zárva voltak. Fegyverrel és kézigranátókkal felszerelt rendőrök cirkálnak a városban és ügyelnek arra, hogy csoportosulások ne támadjanak. Az általános német munkásszervezet kötelezőleg kijelentette a hatóságoknak, hogy hajlandó együttműködni a rend és nyugalom fenntartásában. A hatóságok a munkásság ajánlatát elfogadták. Hétfő óta a rendőrök mellé karszalagos munkásokat osztottak be. A rendőrség ezen kívül Középsziléziából erősítést is kapott, hogy nagyobb erővel lépjen fel az esetleges rendezavarókkal szemben. Az élcimiszerkeres-

kedések és ruházati cikkeket árusító üzletek kifosztásából, valamint a kávéházak és éttermek hatalmas tükröablakainak bezuzásából származott károk összege milliárdokra rug. Szemmel láthatólag jól szervezett fosztogatásról van szó. A rablóbandák kerékpáros osztagokkal is rendelkeztek, amelyekkel időben értesítették a fosztogatókat a rendőrség közeledéséről. A rendőrség száznál több embert tartóztatott le és az összes rendőri fogházak zsufolva vannak. A tömeg több esetben megkísérelte hogy kiszabadítsa a letartóztatottakat, de visszaverték őket. A fosztogatók közül többen sulyos sérüléseket szenvedtek a betört üveglablakoktól. Falragaszokon figyelmeztette a hatóság a város közönségét, hogy ne csoportosuljon az utcákon és tereken, mert a rendőrség azt a parancsot kapta, hogy minden kilengést a rendelkezésére álló eszközökkel elfojtson. A városi hatóság betiltotta a pálinka kimerését.

Aradi fakereskedő milliós csalása

(Hamis fuvarlevelekkel becsapott bankok és vállalatok. — Déván letartóztatták a bűnös kereskedőt.)

Az aradi államrendőrség oly nagyszabású okirathamisítást leplezett le, amelyhez hasonló ritkán fordul elő a bünkronikákban. A leleplezés hetekig tartó körütekintő nyomozás eredménye. A szenzációs esetről a következőket jelenti az *Aradi Közlöny* munkatársa:

Engel Mór volt gép- és gyorsíró tanfolyamvezető, később fakereskedő ellen hónapok óta számos feljelentés érkezik a rendőrségre. Nehány hónappal ezelőtt vizsgálat indult *Engel Mór* ellen, akit azzal vádoltak, hogy több vagon fat kőt szer adott el. Akkor kiegyezett a feljelentőkkel és a rendőrség megszüntette ellene az eljárást. Az újabb feljelentések sorozata azzal vádolja a fakereskedőt, hogy nagy mennyiségű fára rendeléseket vett fel és a fa árát még a szállítás előtt fuvarlevél ellenében felvette. Ilyen és hasonló feljelentések nem csak Aradról, hanem Erdély minden nagyobb városából, sőt a Regáthól is érkeztek.

Engel Mór olyan merészen üzte manipulációit, hogy a galaci államrendőrség már hetekkel ezelőtt köröző levelet adott ki ellene, mert a galaci bankokat és kereskedőket több százezer erejéig megkárosította.

A fakereskedő fuvarlevélhamisításokkal kivette a csalását. A landon letartott és felkeresett mintegy nagyobb vállalatot és bankot. Fatermelőnek adta ki magát és tűzifára vaggontételekben rendeléseket vett fel olyan kikötéssel, hogy a fa ára az áru megérkezésekor a

fuvarlevél felmutatása esetén fizetendő. Erre a kikötésre bázizotta üzletelt. A rendelések felvétele után egy-két hétre ismét felkereste rendelőit és felmutatta a fuvarlevél másolatot, amely igazolta, hogy a fa megérkezett az illető városba. A rendelők gyanútlanul kifizették az állítólag megérkezett fa mennyiség vételárát. Csak amikor hiába várták a fa beszállítását, vált előttiük gyanussá az eset. Az állomásokról érdeklődésükre kijelentették, hogy részükre ta egyáltalában nem érkezett.

A rendőrségi nyomozás megállapította, hogy *Engel Mór* hamisította a fuvarlevél másolatokat. — Azonnal elfogató parancsot adtak ki ellene. A szélhámos fakereskedő azonban eltűnt Aradról. A rendőrség detektívjei hetekig lesték a lakása előtt megérkezését, de sikertelenül. Az országos körözés is hiábavalónak bizonyult.

A nyomozást *Mladin Jenő* rendőrkormányzó és *Paudics Péter* detektív végezték, akik megtudták, hogy *Engel Mór* hetek óta Déván tartózkodik. Tegnap autóra ültek és elmentek Dévára. Egy órszakai nyomozás után felfedezték *Engel Mór* rejtékhelyét és ma reggel letartóztatták. A letartóztatott embert Aradra szállították és azonnal megkezdtek kihallgatását.

Kiderült, hogy tudomására jutott, hogy a rendőrség körözi, mert Aradról táviratilag értesítették. Ezért nem mert hazajönni. Eddig még nem lehetett megállapítani, hogy milyen összegekkel károsított

ta meg Engel az erdélyi és regátbéli bankokat és vállalatokat, de hozzávetőleges számítás szerint a fuvarlevél hamisításon szerzett pénz főval fölülmulja az egymillió leit.

Engel Mór lakásán házkutatást tartottak és több hamis pecsétnyomót, bélyegzőt és hamis fuvarlevelet találtak. Több mint valószínű, hogy a letartóztatott kereskedő büntársakkal dolgozott. A rendőrség megtette a lépéseket a büntársak kézrekerítésére.

Hogy áll a leu?

Július 24-én fizettek 100 lelért:

Aradon:

3.03 svájci frankot,
8.84 francia frankot
17.24 szokolt,
6.500 külföldi magyar koronát,
7200 tényleges magyar koronát,
9.000 belföldi magyar koronát,
150.000 német márkát,
36.500 osztrák koronát.

Párisban 8.65 frankot

Budapestben 5750—6450 koronát

Bécsben 37.000 osztrák koronát

Belgrádban 48.— dinárt

Berlinben 155.000 márkát

Newyorkban 0.51.25 centet

Londonban 1 font 875 leit.

A rongyos bankjegyek.

(Miért nem cserélik be? — Kérés a papírpénz.)

A bucaresti *Argus* című lap érdekes cikket közöl a használhatatlanná vált rongyos bankjegyek kicserélése dolgában. Bizony, jó volna, hogyha a kormány, illetve a Nemzeti Bank intézkednének, hogy a rongyos bankjegyeket ujjakkal cseréeljék be. Ime az *Argus* cikke:

A bucaresti piacot az utóbbi időben a teljesen használhatatlan, rongyos bankjegyek olyan tömege árasztotta el, hogy a rendes forgalmat szinte akadályozza. Tény az, hogy a kormány elhatározta, hogy intézkedéseket tesz az érem pénzek veretésére, de addig is, amíg ez megtörténik, feltétlen szükség van erélyes intézkedésekre. Jassiban a Banca Nationala ottani fiókja külön hivatalt állított fel a használt bankjegyek becserélésére. A pénztár minden levonás nélkül becseréli a bankjegyeket, ha a számok nem hiányoznak.

A Banca Nationala jassi fiókja június hónapban éppen egy fél vagon bankjegyet szállított oda, hogy kicseréeljék a rongyos pénzeket és azokat visszazsállítják Bucarestbe. Naponta huszezer bankjegyet cserélnek be és a jassii piac mégis tele van rongyos bankjegyekkel. Ha ennek az okait vizsgáljuk, megállapítható, hogy különösen a besszarabiai kereskedők akik Jassiba jönnek, összeszedik a környék használt rossz bankjegyeit, tekintettel arra, hogy a falusi csak akkor vásárol, ha elfogadják tőle a rongyos pénzt is.

A használt bankjegyek beváltá-

sára alakított hivatal munkájára feltétlenül szükség van és már higienikus szempontból is nagy fontossága van. A közönség nem tudja, hogy az összes állami hivatalok rendeletet kaptak, hogy rongyos, használt bankjegyeket a hivatal mindig vonja be és cserélje be, de ennek a rendeletnek egy

Ferenc József királyról — a szárnysegédje.

(Kaland egy őrülttel. — Egy trónbeszéd története. — Driancourt ezredes feljegyzésel.)

(Az *Aradi Közlöny* bécsi szerkesztőségétől.) *Ferenc József* király egyik szárnysegédje, *Driancourt*, aki 1903 májusától 1907 májusáig élt a király környezetében, érdekes könyvben írta meg visszaemlékezéseit. A kötetből két igen érdekes szemelvény jelent meg most. Az egyiket Schönbrunnban, a másikat pedig Budapesten jegyezte föl az ezredes.

A schönbrunni följegyzésben beszámolt a szárnysegéd *Ferenc József* király bámulatos elfoglaltságáról. Egyik napról pontosan följegyezi, hogy reggeli 4 órától késő estig kiket fogadott és mit végzett. A följegyzésből kiderült, hogy ebédre mindössze negyedóra jutott. Ezen a napon, június 12-én izgalmas incidens történt Bécsben *Ferenc József* királlyal. Amidőn délután félöt óra után Schönbrunnból a Hofburgba visszatért, a *Maria Hilferstnasser* egy polgári öltözötű férfi útját állta a király kocsijának és magasra tartott bottal megfenyegette. A király felesége ostorcsapással félrokkogta, a rosszsándéku ember azonban nem tágitott és jobboldalról akarta megközelíteni a kocsit. Időközben a járókelők is utánvetették magukat és üldözőbe vették a rendes tempóban haladó udvari fogat után lihegve szaladó embert. Végre utolérték néhányan, lefogták, jobbkarral, amellyel még egyre magasra tartotta a botot. A kiabáló embert közrefogták és hamarosan el is verték. Azután átadták a rendőrnek. A szárnysegéd a következő reflexziókat fiúzi ehhez a jelenet-hez:

— Bámultam a király nagy lelki nyugalmát. Engem, aki csak néhány hét óta voltam őfelsége szárnysegédje, borzasztóan fölízgatott a jelenet. Önkéntelenül föl-emelkedtem ülésemen, a király azonban visszafordított a helyemre. Semmit sem jelent, mondta őfelsége, őrült a szegény! A király ezután közömbös dolgokról beszélgetett s a kínos incidenst szóval sem említette többé.

A Budapestről keltezett följegyzés *Port Arthur* elesésének hírével kezdődik. A király Budapesten volt, hogy berekessze az országgyűlés ülészakát. Hogy meddig marad, attól függ, hogy a nagybeteg *József* királyi herceg állapota jobbra fordul-e. A király elhatározta, hogy a királyi herceg el-

hivatal sem tesz eleget. Azt már mindenki tudja, hogy a hatóságok nem tesznek eleget ebbeli kötelességüknek, de most közlünk egy titkot — írja az *Argus* — amelyet lehet, hogy sokan nem ismernek, az oka annak, hogy nem cserélik be jóra a használt bankjegyeket, a papírpénz hiány.

halálózása esetén Budapesten várja meg a temetés idejét. A kormány és a politikai körök attól tartottak, hogy a trónbeszéd tüntetéssel fogadhatja a képviselők egyrésze és a főváros közönsége. Akkoriban a magyar vezényleti nyelv izgatta a kedélyeket. A trónbeszéd fölolvastása délelőtt fél tízenegy órára volt kitűzve. Az ünnepségen nem jelent meg sem a néppárt, sem az ellenzék, sem a disszidens képviselők nagyrésze. Csupán *Andrássy Gyula* gróf volt ott néhányadmagával. Az ünnepség tehát egészen harmonikus volt. Impozáns és egyuttal megható látvány volt, amikor *Ferenc József* fiatalos lépésekkel nagyszerű kíséretével megjelent a teremben. Piros huszártábornoki ruhája volt. Mindenfelé mosolyogva nézett és az éljenzés hatalmas orkánja szem melláthatóan nagyon jólesett neki. Egyenest a trónusához ment, leült, föltette kalpagját s hangosan és világos szóttagolással fölolvasta a trónbeszédet. A fölolvastás után fölállt a király, levette kalpagját és kivonult a teremből. Ismét hatalmas orkánban tört ki az éljenzés, amely még akkor is zugott, amikor a király már a harmadik vagy a negyedik teremben járt. Az udvari ünnepség után ünnepi istentisztelet volt a várkapólnában.

A szárnysegéd az ünnepségek leírása után elmondja, hogyan készítették elő a trónbeszéd fölolvastását. Amikor mindent előkészítettek, *Festetics* Tasziló gróf főudvarmester jelentést tett erről a királynak, aki nyomban elindult a trónterembe a következő kísérettel: A menet élén az udvari főbiztos haladt, utána kettős rendekben a zászlós urak, majd a hercegprimás, mögötte a kormány tagjai, utánuk *Festetics* gróf főudvarmester a pálcával, *Széchenyi* gróf főlovászmester a királyi pallossal, jobbján pedig a püspök az apostoli kereszttel. A király mellett és mögött *Apponyi* gróf főkamrás, *Paar* gróf és *Fejérváry* báró testőr kapitányok, ezek mögött pedig *Paar* gróf főhadsegéd haladt. Ez alkalommal mutatkozott be az ujonnan szervezett magyar királyi darabontestőrség, amelynek *Fejérváry Géza* báró volt a kapitánya. *Driancourt* ezredes legközelebb folytatja emlékiratainak közlését.

Elhalasztott exhumálás.

(*Mericskay rokonai ragaszkodnak a boncoláshoz.*)

Az *Aradi Közlöny* írta meg, hogy az aradi ügyészség indítványára *Sommer Nándor* vizsgálóbíró elrendelte *Mericskay Sándor* nak, az elhunyt milliomos moztulajdonosnak exhumálását és felboncolását. A rokonok ugyanis ama gyanujuknak adtak kifejezést hogy *Mericskay Sándor* bünténynek esett áldozatul. *Mészáros Béláné*, az elhunyt nevelt leánya írásbeli kérésére rendelték el az exhumálást, amelyet ma délután kellett volna foganatosítani, a törvényszék orvosszakértőinek. Az ügyészség ma kiadott újabb rendelkezésére azonban az exhumálást néhány napra elhalasztották. Mivel a rokonok továbbra is megmaradtak az iránti kérésük mellett, hogy *Mericskay Sándor* holttestét exhumálják, az exhumálás még a hét folyamán megtörténik.

Irodalom, művészet

* Az „Erdészleány“, amely meséi és zenéjénél fogva is egyike a legbájosabb operetteknek, holnap, szerdán este kerül színre. A bájos operett női főszerepét *Halmos Mici* játsza, rajta kívül a társulat operett-együttesének elsőrendű tagjai is részt vesznek ezen a reprizen, amely iránt általános érdeklődés nyilvánul meg.

* Csütörtökön este a színház nem tart előadást.

* A *Tosca* Róna Dezső bucsujával közbe jött akadályok miatt lekerült a műsorról. A kiváló operaénekes minden valószínűség szerint a jövő hét folyamán vesz búcsút az aradi közönségtől.

* *Bucsuzik* *Selmeczi Mihály*. Szinte idegenül és furcsán hangzik *Selmeczi* neve mellett a komolykodó *Mihály*, amikor ő mindenkinek, aki csak egyszer is látta a színpadon, *Mihály* helyett *Misi* lett. Később a vezetéknev is eltűnt, a becéző kereszt név alatt senki sem tudott volna még önkéntelenül is mást érteni, mint őt, a humornak, a jókedvnek, az igazi bohémságnak megszeméltetőjét. *Selmeczi* mint naturburs fiatal színész került Aradra és itt, ugyszólván szemünk előtt futotta be azt a pályát, amelynek minden egyes etapja a sikert és a közönség szeretetének spontán megnyilatkozásait jelentette számára. *Selmeczi* neve lassanként fogalomná nőtt ki, azokat a darabokat, amelyekben fellépett, végig kacagta a közönség. *Selmeczi* tehetsége azonban nemcsak mint komikus tette kedvelté, hanem mint utánpótló művész is szinte páratlan volt a maga nevében. Ki ne emlékezne a *Lotty* ezredeseire, amelyben csodálatos élethűséggel vitte színre *Csányi Mátyást*, a kiváló karmestert és a közönség halálra kacagta magát, amidőn a színpadi pianonál *Csányi alteregója* és a karmesteri pulpitusnál maga *Csányi Mátyás* dirigált. *Selmeczi Mihály* évek sikerei után most búcsút mond Aradnak, búcsút annak a közönségnek, amely mindig változatlan szeretettel vette őt körül fellépései alkalmával. A bucsuzó művész a szombaton estére műsorra tűzött „Hazudik a muzsikaszó“-ban lép fel megegyeszer az aradi közönség előtt, abban a darabban, amelynek magyar paraszti inasa egyike a legjobb alakításainak. A bucsuzás alkalmával műsorra tűzött darab főszerepét *Halmos Mici*, *Balogh Böske*, *Huszár Károly* és *Tonpa Béla* játszik.

Nem lehet beszélni a leszerelésről

Londonból táviratozzák: Az angol alsóházban Mac Donald miniszter javaslatot nyújtott be a leszerelésről. Ebben felszólítja a kormányt, tegye meg haladéktalanul a lépéseket, hogy összehívja a nemzetközi konferenciát. Biztosítani kellene a nagy és kisantantban a békét, amit — úgy mond a határozati javaslat — csak a leszerelés biztosíthat. A javaslatra Samuel Hoare légügyi miniszter válaszolt. A miniszter többek között ezeket mondta:

— A kormány első feladata, hogy az állam teljes biztonságáról gondoskodjék.

A hadsereg csökkentésével az ország-védelem úgy volna biztosítható, ha a leszerelés általános lenne, amire azonban erkölcsi előzmények kellenek. Megszüntendő a gyanakvás és a bizonytalanság, amelyek az európai béke alapjait szolgáló szerződésekre a kiinduló pontot adták. Most ebben az ügyben nemzetközi konferencia összehívása alkalmatlan. Bizzék az alsóház abban, hogy a kérdésben a legalkalmasabb időben össze fogják hívni a nemzetközi konferenciát.

Londonból táviratozzák: Mac Donaldnak a leszerelésről szóló javaslatát Baldwin miniszterelnök hozzászólása után 286 szavazattal 169 ellenében elvetették.

Uláint kiadják.

(Dönt a magyar nemzetgyűlés.)

Budapestről táviratozzák: Nemes Bertalan előadó a nemzetgyűlés mai ülésén terjesztette elő az igazságügyi bizottság ismeretes jelentését, amelyben a bizottság dr. Uláin Ferenc képviselő kiadatását javasolja. Az előterjesztés hangoztatta, hogy Uláin dacára a házelnök felszólalásának megmaradt általános vádjainál, amelyek a nemzetgyűlés összesítését olyan színben tüntetik fel, mint ha illetéktelen és nem megengedett nyereségben részesült volna, amikor a Hitel Bank MFTR. és Interrexim részvényeinek a tőzsdére bevezették. Nemes azt javasolta, hogy a nemzetgyűlés adjon az igazságügyi miniszternek felhatalmazást arra, hogy a büntető eljárást megindítsa és mondja ki a pör lefolytatásának sürgősségét.

Az előadó előterjesztése után dr. Nagy Emil igazságügyi miniszter szólalt fel és teljes egészében magáévá téve az igazságügyi bizottság álláspontját, kérte az előadó javaslat elfogadását. Farkas István szociáldemokrata hosszadalmasnak tartja a bírói eljárást. Friedrich István helyeselte az igazságügyi miniszter kijelentéseit. Propper Sándor szociáldemokrata közbejött.

— Megvan, a pakli!

Dr. Nagy Emil igazságügyi mi-

niszter: Szentelen, Komisz, pimaszság ilyet mondani!

Oriási vihar tört ki erre, amelynek elcsendesültével az elnök Propperl rendreutasította és arra kérte az igazságügyi minisztert, hogy tartózkodjék az ilyen kifejezésektől. Friedrich István ezután kijelentette, hogy konkrét adatokkal szolgálhat. Majd papírszeletekre leírva adatait átadta az igazságügyi miniszternek. A papírlapon két aktív államtitkár neve szere-

Dr. Nagy Emil — a zsidókról.

(Az Ebredők ceglédi jelöltjét félbolondnak mondta.)

Budapestről táviratozzák: Vasárnap nagyjelentőségű napja volt a magyar politikának. Cegléden programbeszédet mondott az egységspárt jelöltje, amely alkalommal dr. Nagy Emil igazságügyi miniszter figyelemreméltó politikai beszédet mondott. A programbeszédet a ceglédi Ebredő Magyarok Egyesülete megzavarta és nem engedte szólóhoz jutni még a minisztert sem, aki híveivel bevonult a városháza udvarára.

Mikor a helyzet már egészen megoldhatatlannak látszott, a városháza kapujában hirtelen mozgás támadt és megjelent Nagy Emil igazságügyi miniszter. Odament az ebredőjelölthöz Lendvai Istvánhoz és éles hangon felelőségre vonta, hogy mit akar. Az ebredőjelölt azt mondta, hogy miután neki visszavonták a megadott gyűlésegyezményt, más népgyűlést nem lehet tartani. Erre a népgyűlést a népkert udvarán tartották meg. Itt dr. Nagy Emil igazságügyi miniszter a következő beszédet mondotta:

— A polgárságnak összetartásra van szüksége ahhoz, hogy meg tudja fekezni ezeket a szélső elemeket, amelyek Magyarországot nem az üdvösségbe vezetik, hanem a romlásba döntik. Mit akarunk mi? Nem akarunk mást, mint szegény hazánkat kimenteni abból a vergődő haláltusából, amelyben százezer ellenségtől körülveve van. Piactéri lármázás közben okos szót mondani nem lehet. Magyarország sorsa valósággal válságon van, s aki — ország sorsát távolról nézi, ne higgye azt, hogy tisztában van a helyzettel. Össze kell szednünk minden férfiúi erőnket, minden bennünk levő erkölcsi értéket, s meg kell győznünk az országot józan polgárait, hogy nemzetünket másként, mint egységes, összefogó szellemmel megmenteni nem lehet. Mindenkinék, akinek veszíteni valója van, össze kell tartania, mert csak a kalandoroknak nincs veszíteni valójuk.

— Én azt hirdetem, ne menjünk a szélsőségek útján. Amint az ország sorsát tönkretette a kommunizmus, éppúgy tönkre tenné a másik túlzás szelleme, amely most itt Cegléden bontotta ki zászlóját, különösen az ő szélsőséges antiszemizmussal. Szélsőséges eszmék ártanak az országnak.

— Lépten-nyomon hallok emlegetni a zsidókérdést. Egészen őszintén megmondom e tekintetben a véleményemet. Zsidókérdés kétségkívül van ebben az országban. Elmondom rójt. Amikor 1848-ban, a szabadságharc után az abszolutisztikus korszak következett, ennek semmiféle szándéka sem volt arra, hogy meg erősítse a népet. A magyarság min-

den támasz nélkül belekerült a gazdasági életbe. Régi mulatók erkölcsünk érintetlenül maradtak és semmit sem igazodtunk az új világhoz. Csoda-e, hogy a zsidóság, amely kétségtelenül olyan országban szeretett élni, ahol könnyű munkával tudja fenntartani magát, az egész világról Magyarország felé vette az útját s játsza foglalta el a termelés és pénzügyi élet minden ágát, míg az ország régi lakosságával zenező, muzsika járta. Gavallérok voltunk, mulatoztunk, ettünk, ittünk, a házi zsidó pedig megcsinálta az üzleteket és a legnépszerűbb írás volt a váltó. Azzal senki sem törődött, hogy fizetni is kell és az egész ország belesüllyedt a régi magyar felfogásba, muzsikáljon a cigány, adjon pénzt a zsidó. Ha még husz évvel ezelőtt is egy magamfajta ugynevezett uricember iparral próbált volna foglalkozni, kizárták volna minden kaszinóból, arról pedig, hogy a magyar ember kereskedő legyen, szó sem lehetett. Csoda-e, ha ilyen világban a zsidóság túlságosan nagy hatalomra tett szert?

— Ötven-hatvan év vagy tafán mondjuk, évszázadok mulasztását nem lehet a kereszténységnek márról-holnapra helyrehozni.

De én nem abban látom a keresztény politikát, hogy lépten-nyomon szidjuk a zsidót, mert ezzel sokkal kevesebb hasznot csinálunk ideháza, mint amennyi kárt okozunk magunknak az egész földtekén. Én nem abban látom a keresztény politikát, hogy valaki a zsidót elkergeti és a helyébe ül. Ezt megtették csinálni a kommunisták is. Én a keresztény politika alatt a kereszténységnek produktív célra való összefogását értem.

Számítok arra, hogy ebben az országban a józan közönség nem engedi magát terrorizálni.

— A kereszténypolitika kérdésén kívül foglalkozni kívánok az ugynevezett lármás irredentizmus kérdésével is.

Ennek is hangos emberei ök. Csak liangulatot keltenek ellenünk a külföldön mindenfelé, ahelyett, hogy liallgatagon igyekeznének összefogni a magyarságot.

Itt dolgozunk, áll összefogva, mert ha ezt nem tesszük — nem akarok proféta lenni — de eljön az idő, amikor azt mondják elszakított testvéreink, nem kívánok visszajönni ebbe a lezuillott országba.

A nemzetgyűlést követő banketter dr. Nagy Emil a következőket mondta:

— Sokáig haboztam, hogy a foholdali tulzókkal szemben milyen politikai felfogást alkossak magamnak. Ma kimentem a zajongók közé, megkérdeztem tőlük, mit akarnak.

Ráéreztem arra az emberre és

látam, hogy az maga az exaltáltság, amit úgy fejeznek ki magyarul, hogy — félbolond, az egy olyan tulfütt agyvelő, amelyre Magyarországot rabizni nem lehet.

— Haboztam eddig az irány megítélésében. Mától kezdve nem habozom:

az országot jószándéku félbolondokra rabizni nem lehet.

— Aki eddig habozott, az ma hsztaba jött a helyzettel. Nekünk meg kell állnunk ezen a pozíción, ahol előttünk áll Magyarország jöléte, a magyar faj haladása. S minket semmiféle szélsőség meg nem tántoríthat. Ha kezét kézbe téve, nem leszünk férfiak és nem tudunk helytállani a józan magyar politikáért, akkor Magyarországnak nincs jövője.

HIREK.

Barics Gyula állapota.

(Nem javulás következett be.)

Arad város közönsége mélyszégyes részvétellel fogadta a hírt, hogy kedvenc művészn, Barics Gyulán, aki most legutóbb is annyi élvezetes estét szerzett a közönségnek, ismét kitört az elmezavar és oly erős rohamai voltak, hogy kellett szállítani az aradi közkörház elmebajos-osztályára. A nagy közönség, amely Barics Gyula téli betegsége alatt is oly nagy érdeklődéssel kísérte Barics Gyula betegségeinek minden stádiumát, most is állandóan érdeklődik a nagybeteg művész állapota iránt. Barics Gyulát dr. Gróza János a közkörház igazgató főorvosa a legnagyobb gondtal kezeli és így két nap óta sokat javult. Vannak ugyan rossz percek és gyenge rohamai, de nappal teljesen nyugodt és néha eszméletér is van. A nagy beteg felgyógyulása természetesen hosszabb időt vesz igénybe, de az sincs kizárva, hogy a javulás csak átmenetileg állott be Barics Gyula állapotában és a közönség kedvencét talán többé sohasem liallia a színpadon játszani és énekelni.

— Szombaton megnyílik a sinaiai konferencia. Bucurestiből táviratozzák: A sinaiai kisantant konferencia ünnepélyes megnyitása szombat délután 4 órakor lesz, amelyen Duca külügyminiszter fog elnökölni. A kormány Benes cseh szlovák külügyminiszter mellé a konferencia időtartamára Arion ezredes, Nincsics jugoszláv külügyminiszter mellé pedig Trifu főkonzult rendelte ki szolgálattételre. Benes cseh szlovák külügyminiszter szombaton délután érkezik Sinaiba. A külügyminisztert felesége nem kíséri el útjára, mivel orvosi rendeletre Marienbadba kellett maradnia. Nincsics jugoszláv külügyminiszter már pénteken megérkezik kíséretével együtt Sinaiba. (Radór.)

— Negyvenöt ezer elbocsátott tisztviselő Magyarországon. Budapestről táviratozzák: A köztisztviselők elbocsátásának során eddig 45.000 állami hivatalnokot bocsátottak el.

— A macedonai románok kérése. Bucurestiből táviratozzák: A macedonai románok bucaresti szövetség tegnap gyűlést tartott, amelyen elhatározták, hogy memorandummal fordulnak a sinaiai konferencia vezetőségéhez, amelyben kéri a konferenciától, hogy tegyen meg minden lehetőt a Balkán-félszigeten lakó románok helyzetének megjavítására.

— **Locsolni a járdákat!** Az aradi államrendőrség figyelmezteti a háztulajdonosokat, hogy házaik előtt rendszeresen locsolják a járdákat. Aki a locsolást elmulasztja, azt súlyos pénzbírsággal sújtják.

— **Eljegyzés.** Fery Andor és Csáky Vilma (Chisineu) jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

— **Rajna-vidéki német gyermekek Aradon.** E hónap 25-én, szerdán délután vagy este érkeznek a württembergi és valószínűleg a Rajna-vidéki gyermekek Aradra hat hetes nyaralásra. Ezután kérjük azokat a családokat, amelyek már eddig előjegyezték magukat és azokat, kik esetleg azon kívül még kis nyaralókat magukhoz venni óhajtának, a jelzett időben az állomáson megjelenni szíveskedjenek.

— **Halálozás.** Waszits György régi aradi polgár, vendéglős és háztulajdonos kedden hajnalban 73 éves korában meghalt. Az elhunyt köztestületnek örvendett öreg urban dr. Krenner Zoltán aradi ügyvéd apósát gyászolja. A temetés szerdán délután 5 órakor lesz a Str. Tribunal Dohra 12. (Boczkó-utca 7.) számú házból.

— **Hol működnek az adóbizottságok?** Az aradi adófelügyelő-bizottságok holnap, szerdán a következő utcákban folytatják működésüket: az I. az Aurel Vlaicu (Pécska) uton, a II. a Stefan cel Mare (Béla) téren, a III. a Rádai-úton az I. számtól kezdve a páratlan oldalon, a IV. a Boulevard Regele Ferdinand-on (József főherceg-úton), az V. szünetet tart, a VI. a Moise Nicoara (Petőfi) utcában, a VII. a Paritu (Rákóczi) utcában, a VIII. a Remus (Virág) utcában, a IX. a Capitan Ignat (Kana) utcában.

— **Jelesen érett.** Györfly Iván jeleseni tette le az érettségi vizsgát az aradi róm. kat. főgimnáziumban.

— **Prónay visszavonta sértését.** Budapestről táviratozzák: Gr. Bethlen István miniszterelnök és báró Prónay Pál ügyét békésen intézték el. A jegyzőkönyv megállapítja, hogy gróf Bethlen elárása teljesen korrekt volt. A tárgyalás során olyan ismeretlen tények nyertek beigazolást, amelyekről Prónay tudomással nem bírhatott. Ha ismerte volna azokat, nem követi el a sértést, ezért sértő kiállítását visszavonja és sajnálkozását fejezi ki.

— **Az Acsev. és munkásai.** Érdekes ügyben hozott ma döntést az aradi törvényszéken Horváth János főbíró. Az Arad-Csanádi Egyesült Vasutak aradi műhelyének munkásai és a vállalat kollektív szerződésben állapodtak meg a munkaidőre és a bérre vonatkozólag, amely e hónap 31-én jár le. A munkások megkeresték a már nacionizált Acsev. új igazgatóságát és kérték, hogy a kollektív szerződést némi módosítással újítsák meg. Miután a felek között megállapodás nem jött létre, a munkaügyi minisztérium utasítására az ügyet az aradi törvényszékhez tették át. A vasutagazgatóság delegáltjainak meg nem jelenése miatt a tárgyalást már többször elhalasztották, míg ma végre döntés történt az ügyben. Az eddigi kollektív szerződést lényegében fenntartották, a munkások bérét április 1-től visszamenőleg 15 százalékkal felemelték és az új kollektív szerződés hatályát 6 hónapban állapították meg.

— **Vizbefúlt gyermek.** Nadlacról ma jelentették az aradi királyi ügyészségnek, hogy Dodosci György 8 éves gyermek fürdés közben a vízbe hullt. Megadták a temetési engedélyt.

A második hazából az apa mellé

(Kossuth Lajos Tivadar holttestének megérkezése.)

Budapesti távirat alapján beszámolt róla az *Aradi Közlöny*, hogy Kossuth Lajos Tivadar holttestét visszahozták Magyarországra. A turini remete fiának földi maradványai tehát magyar földben, atyja mellett fognak pihenni. *Budapesti* tudósítónk a holttest megérkezéséről az alábbi érdekes tudósításban számol be:

Kossuth Lajos ifjabbik fiának, a háboru alatt Olaszországban elhunyt Kossuth Lajos Tivadarnak holttestét Olaszországból hazaszállították és Budapesten, mint a nemzet halottját csütörtökön helyezik nyugalomra. A holttestet szállító vonat Milanóból július 19-én délután 6 óra 50 perckor indult el és másnap reggel 9 órakor volt *Tarvis* határállomáson. A vonat tegnap reggel 5 óra 50 perckor érkezett meg a keleti pályaudvarra. A gyászünnepséget a magyar kormány Budapest székes főváros közönségének közreműködésével július 26-án, csütörtökön délelőtt féltizenegy órakor rendezi a kerepesi-uti köztemetőben a Kossuth-mauzóleumban. A gyászünnepségen *Raffay* Sándor evangélikus püspök és *Scitovszky* Béla, a nemzetgyűlés elnöke, *Rakovszky* Iván belügyminiszter, *Sipőcz* Jenő főpolgármester, *Preszly* Elemér, Pest vármegye főispánja és *Hoitsy* Pál mond beszédet.

Mikor a holttest megérkezéséről a lezárt olasz teherkocsit kísérő olasz szállítási biztos értesítette a keleti pályaudvar állomásfőnökségét, azonnal intézkedtek, hogy a pályaudvar indulási oldalán levő, volt királyi várótermet fekete drapériákkal díszítsék fel. Dél-előtt tíz órára már elkészültek a munkálatokkal, az udvari várótermet.

— **Befejeződött a vizsgálat a vinileancai katasztrófa ügyében.** Bucarestből táviratozzák: A CFR. vezérigazgatóság tegnap fejezte be a vizsgálatot a vinileancai vasuti szerencsétlenség ügyében. Az állomás egész személyzetét felfüggesztették, szabad utat engedve a bírói eljárás lefolytatásának. A személyvonat mozdonyvezetőjét 100 lei pénzbírsággal, két havi illetményének megvonásával és az előléptelésekből két évig való kizárással büntették meg.

— **Szerencsétlenség a nyári színház előtt.** Súlyos szerencsétlenség történt tegnap este a nyári színház előtt. A Piata Avram Jancu-n (Szabadság-téren) két 16 megijedt és az utasokkal telt bérkocsival együtt a nyári színház elé vágatott, ahol a bérkocsi felborult és a lezárt utasok súlyos zúzódásokat szenvedtek. A megsérült embereket a legközelebbi orvos kötözte be és azután lakásukra szállította őket.

— **Ujabb rekord.** A Diana sősborszesz elérte a főság és népszerűség rekordját.

— **Meghalt a vasuti baleset áldozata.** A tegnap esti vasuti szerencsétlenség áldozata, Leucutia Pál ma délelőtt meghalt a kórházban. A szerencsétlen munkást tegnap este elütötte a brádi vonat mozdonya és olyan súlyos sérüléseket szenvedett, hogy minden orvosi segítség hiábavaló volt. Az ügyészség megindította a vizsgálatot, hogy kit terhel a felelősség a halálos szerencsétlenségért.

rem falait fekete posztó, padlózatát fekete szőnyeg borította és az impozáns csarnok közepén egyszerű fekete ravatal állott. A ravatalon tizennyolc kandelláber, tizennyolc hatalmas viaszgyertya égett. Féltizenegykor, a mikor az átvevő bizottság *Sipőcz* Jenő főpolgármesterrel az élén megérkezett, felravatalozták Kossuth Lajos Tivadarnak holttestét. A koporsót először abból a külső faburkolatból kellett kiemelni, amelybe az olaszok ilven hosszú utazásoknál előírásos háromburkolatu tulajdonképpen koporsót bezárták. Ezután felhasították a háromburkolat első rétegét, a faréteget is és dr. *Széchy* tisztiorvos megvizsgálta, hogy a fakoporsó alatti ólomkoporsó megfelelően be van-e forrasztva. A tisztiorvos a vizsgálat után a holttest továbbszállítása ellen közegészségügyi szempontból semmiféle ellenvetést nem tett.

Ezután az átvevés aktusa következett, amely gyorsan és egyszerűen pergett le. Az átvevőbizottság, amelyben a polgármesteren kívül ott voltak *Hoitsy* Pál, *Barsy* Aladár miniszterelnökségi osztálytanácsos, *Doroghy Farkas* Ákos tanácsjegyző és *Pallay* Sándor államvasuti főfelügyelő, *Kossuth* Ferenc volt titkára, jegyzőkönyvet vett fel az átvételről, majd Kossuth Lajos Tivadar koporsóját egy halottaskocsin kiszállították a kerepesi-uti temetőbe. A bizottság kocsin követte a halottaskocsit, melynek egyetlen dísz az a hatalmas pirosfehérzöld szalagos babérkoszoru volt, amelyet a milánói magyar egyesület még Olaszországban helyezett el a koporsón az utolsó bevaggonirozás előtt.

— **Letartóztatták a bulgáriai orosz Vöröskeresztet.** Szófiából táviratozzák: Az orosz Vöröskereszt kirendeltségét a hatóságok ma letartóztatták és Várnában internálták. Itt fogják bevárni azt a hajót, amellyel a szoviet hazaszállítatja őket Oroszországba. A letartóztatottokról megállapította a rendőrség, hogy kommunista propagandát üztek. Ezzel egyidejűleg több bolgár kommunistát is letartóztattak, akikről kiderült, hogy az orosz vöröskeresztesekkel élénk összeköttetésben állottak.

— **Ablaküvegezés.** Lészay és Schveger üveghomályosító és mintázó gyár üvegezési vállalat Arad, Str. Crisan (Karolina-u.) 12.

— **Szöke szakállt inzultálták.** Budapestről jelentik: A Newyork-kávéházban egy Röder nevű osztrák, a Trocadero mulató tulajdonosa inzultálta Szöke Szakáll komikust, mert a neki tett fellépési ígérte nem váltotta be. Ugyanekkor Röder kijelentette, hogy a Magyarországi Artisták Egyesületével nem törődik, mert a magyar artisták belőle élnek. Az artisták az inzultus és a kijelentés miatt elhatározták, hogy Röder mulatóját nyolc napra bojkottálják, még pedig december 24-től január elsejéig, hogy jobban fájjon.

— **Mesterséges izületek.** Londonból jelentik: A sebészkongresszuson tegnap a mesterséges izületek kérdését tárgyalták. Putti belognai tanár bemutatót négy rokkantat, akiknek a térdizületei ezzel a kezelési módszerrel hajlékonnyá váltak. A sebészkongresszus 1923. július 25-én kezdődött.

— **Elkészült utlevelek.** Az aradi államrendőrség utlevélosztályán a következők vehetik át utleveleiket: Pless László, Schweigel Gyuláné, Vágó Gáborné, Santa Ferenc, báró Bedeusz Károlyné, Wolff Jenőné, Sternberg Hugó, Vetlénvi Antal, Markusz László, özv. Moznár Andrásné, Kosztolányi Albert, Csatár Dávid, Böhm Hermann, Barthmes Viktor és neje, Hangar Sándorné, Bordás Gabriella, Vészy Károly, Kiszely Anna, Kucsera Ferenc, Fekete Jakab, Bernáth Szeréna, Csata Imréné, Antalfi Istvánné, Aufrecht Adolf, Bagoly Terézia, Braun Bernát, Zettel Fülöp, Assael Magda, Weisz Bódog, dr. Orfi Gyula, Békes Jenő, Bernstein Emánuel, Székely Árpád, Nagy Imre, Halmos Gyula, Ottó Dezső, Klein József, Donáth Simonné, özv. Török Lajosné, Sziklay Gizella, Weisenburger Ferdinánd, Szabó István, Robitsék József és neje, Fehér Rudolf és neje, Gara Zsigmond és Csiba Márton, Gartner Lajos és Sufskágel Miklós átvehetik utleveleiket. Valentin Ferenc, Fekete Róza, Varga Sándor és Matusz Péter amerikai utlevélkérvényezők jelentkezzenek két fényképpel, 25 lei okmány és 25 bani segélybéllyel. Az utlevélosztály főnöke figyelmezteti a közönséget, hogy utleveleket kizárólag hétfőn, szerdán és pénteken adnak ki. Felvilágosításokat utlevéligyekben ugyan ezeken a napokon adnak.

— **A sinuessai Vénusz.** Rómából írják: Néhány nap óta a nápolyi Museo Nazionale-ban egy Vénusz-szobor látható, amely az olasz régészek szerint az antik szobrászművészet remeke és a görög művészet legszebb idejéből származik. Néhány műértő szerint Praxiteles alkotása s a következőképpen fedezték fel: Néhány év előtt a Mondragone melletti Sinuessá-ban egy kertben hatalmas márványtömbökre akadtak, amelyekről ki derült, hogy antik szobrok maradványai. A kert gazdája egy nápolyi műkereskedőnek adta el néhány száz líráért a márványdarabokat. Az olasz kormány azonban lefoglalta a köveket és Spinazzola tanár, a pompeji ásatások vezetője megtisztította a darabokat, majd összeillesztette őket.

— **Az egyiptomi trónörökös szerelmi regénye.** A londoni újságok sokat írnak az egyiptomi trónörökös, Mohamed Ali Ibrahim, a szultán unokaöccsének szerelmi regényéről. Amerikai tartózkodása alatt mélységesen beleszeretett egy tizenkilencéves mozisínésznőbe. Hasztalan volt nagybátyjának minden kísérlete, hogy lebeszélje erről a vonzalomról, amely esetleg meghusitja a fiatal herceg trónra lépését is. Mikor Faud király határozottan felszólította, hogy térjen vissza Kairóba, mert különben kitaszítják a családból, a szerelmes herceg azzal válaszolt, hogy szíve választottjával az Aquitana hajón utazott Európába. A fiatal szerelmes pár abban reménykedik, hogy a haragon nagybácsi, mihelyt megpillantja a szép színésznőt, letesz haragjáról és beleegyez a házasságba. A hölgy neve Miss Ginsberg és Pearl Shepard (Sheperd gyöngye) művészi néven szerepel a filmen.

Nagypánik a magyar korona esése miatt

— Budapeston száz korona a leu. —: Hatvanezer korona a buza. —: A kereskedők bezárták üzleteiket. —

A mai zürichi jegyzés szenzációját a magyar korona nagyarányu zuhanása okozta. A magyar valuta, amely néhány nappal ez előtt még a 0.0650-es ár körül stabilizálódott, hirtelen esni kezdett, két napig tartotta a 0.06-os árfolyamot, majd tegnapelőt 0.053750-re esett, a mai nyitásban pedig értékének jelentékeny részét elvesztve 0.0425-re zuhant. Az aradi bankkörökben kételkedéssel fogadták a magyar korona ily nagyarányu romlását és csak akkor hitték el, mikor a zürichi jegyzést Clujról (Kolozsvárról), Timisoaráról (Temesvárról) és Oradea-mareról (Nagyváradról) is megerősítették. Tegnap számunkban közöltük, hogy a magyar Devizaközpont a korona esése miatt a szombati árfolyamokat korrigálta, a leut magasabb értékeléssel 62-ös áron jegyezte. A leu ára azonban a mai esés következtében a budapesti magánforgalomban elérte a 100 koronás magasságot, sőt még száz koronánál is többet fizettek a leuért.

A magyar korona esése óriási pánikot idézett elő Budapesten. A kereskedők, akik már eddig is 5-tel számították a magyar koronát, nem voltak elkészülve további esésre, mert azt hitték, hogy a kedvező terméskilátások megszüntítik a korona kurszusát. Üzleteiket azonnal bezárták és az összes árat ártírták. A tőzsdén, mikor a zürichi 4.25-ös jegyzés ismeretessé lett, az emberek óriási izgalom vett erőt. Mindenki idegen valutákba és részvényekbe akarta fektetni a pénzét, de a tőzsdebizományosok a sok megbízatásnak nem is tudtak eleget tenni. A Ganz Danubius, amelyet a tegnapi tőzsdezárlatban 8.300.000 koronás áron jegyeztek, ma elérte a tíz milliós magasságot. Érdekességként említhetjük meg, hogy a Ganz-Danubius árfolyama hat héttel ez előtt még csak két millió volt.

A gabonatőzsdén is óriási ár-emelkedések voltak. A buza métermázsája több mint hatvanezer koronára emelkedett. — Általában ugyanazok a jelek mutatkoztak ma Budapesten, mint Bécsben és Berlinben a valutazuhanás alkalmával. A nemzetgyűlésen is nagy izgalmat váltott ki a korona esése. Több képviselő interpellációt jegyzett be Kállay Tibor pénzügyminiszter ellen.

A mai zürichi nyitásban a többi pénznemek értékében jelentékenyebb változások nem történtek. A márka megtartotta a 0.0014-es árfolyamát, a leu változatlanul stabil: 2.95; a francia frank kis mértékben emelkedett. A zürichi zárlatban a magyar korona változatlanul megtartotta a nyitásban jegyzett alacsony kurszusát.

Budapestről táviratozzák: A Magyar Távirati Iroda jelenti: A korona zürichi esésével kapcsolatban illetékes helyeken a következőket jelentették ki. A magyar koronának tudomására jutott, hogy a külföldön bizonyos források azt híresztelték, hogy a jóvátételi bizottság a kölcsön ügyében kiküldendő missziót oly utasítással látta el, amely szerint foglalja le Magyarországot természetfeleslegét. Megállapítást nyert, hogy a hír légből kapott koholmány és hogy most is, mint annyiszor ravaszul kieszelt és sikerült börtömanőverrel állunk szemben. Remélhető, hogy a külföldi közvélemény e tény tudatában nem ül fel továbbra is ennek a börtömanővernek.

Közgazdaság.

A valutapiac.

Aradi valutaárak. (Július 24.) Francia frank 11.40, svájci frank 33, dollár 200, dinár 2.10, szokol 5.85, márka 0.0015, lira 8.40, angol font 875, magyar korona 0.0140, osztrák korona 0.0029. **Külföldiek:** Budapest belföldi 90, külföldi 65, Bécs 365, Berlin 1500, Prága 5.85, Zürich 34.20, Milano 8.40, Páris 11.30, London 887, Newyork 193.50, Belgrád 220.

Bucuresti tőzsdezárlat (Július 24.) **Külföldiek:** Páris 11.40, Berlin 0.00550, London 882, Newyork 192, Milano 8.34, Zürich 34.25, Bécs 0.0028, Prága 5.82, Budapest 0.0210. **Valuták:** Napoleon 735, márka 9, léva 1.75, török lira 1.20, angol font 900, francia frank 11.70, svájci frank 34, lira 820, drachma 5, dinár 2.20, dollár 198, lengyel márka 0.0018, osztrák korona 0.0028, magyar korona 0.0140 szokol 6.

Zürichi nyitás. (Július 24.) Berlin 0.0015, Newyork 560.50, London 2578, Páris 33.65, Milano 2455, Prága 16.80, Budapest 0.425, Belgrád 6, Bucuresti 2.95, Varsó 0.0038, Bécs 0.0079.

Zürichi zárlat. (Július 24.) Berlin 0.0014, Amsterdam —, Newyork 559.50, London 2572, Páris 33.4750, Milano 24.55, Prága 16.65, Budapest 0.425, Belgrád 6, Bucuresti 2.95, Varsó 0.0038, Bécs 0.0079.

Budapesti devizaközpont jegyzései. (Július 24.) Napoleon 38400, Amsterdam 4224—4424, Belgrád 115—122, Berlin 0.375—0.515, márka 0.425—5.65, Bucuresti 57—64, lei 57.50—64.50, London 49440—51440, angol font 49540—51540, Milano 471—505, Newyork 10.760—11.260, dollár 10.810—11.310, Páris 646—680, francia frank 651—685, Prága 323—343, Varsó 0.730—8.70, Bécs 0.1520—16.90, Zürich 1920—2020.

= Magyar korona 90-es áron augusztusi szállításra. Június 15-iki

számunkban érdekes valutaajánlatról irtunk. Az ajánlatot az egyik előkelő aradi pénzintézetnek tette két bpesti tőzsdebizományos. Augusztusi szállításra 90-es áron ajánlottak magyar koronát, holott a magyar korona akkori árfolyama Zürichben még 0.10 körül mozgott. Most, amikor a korona nagy zuhanása bekövetkezett Zürichben és amikor a zürichi jegyzés a koronának 4.25-re esett, a leuért Budapesten már ma is több mint száz koronát fizettek. Ha tehát az aradi bank a tőzsdebizományosok ajánlatát elfogadja, úgy jelentékeny vesztesége lett volna az üzletnek, mert azok jól számítottak és a jó üzletnek vélt ajánlat be is vált volna.

= A szinarany kilója húszmillió magyar korona. Budapestről jelenti: A budapesti arany- és ezüstpiacon már hétfő óta tartó hossz ezen a héten is tovább folytatódott. Az árak nap nap után emelkednek. Áru mind kevesebb jelentkezik a piacon a magas árak ellenére is. Az áruhiányt fokozza, hogy a nagybankok és az állam minden piacra kerülő arany mennyiséget felvesz. A bankok hatalmas nyereségeiket kívánják aranyba fektetni, a kormány pedig külföldi devizák vásárlására tartalékol nagyobb aranytömeget. Ezzel a lázas kereslettel magyarázható, hogy a szinarany kilogramja húszmillió korona felé emelkedett. Ugyancsak tovább folytatta karrierjét a platina is, amely a múlt heti 43.000 koronás kurszusról 45.000 koronára emelkedett. A platina gramja ez év eleje óta több mint 500 százalékkal emelkedett. Az arany- és ezüstárak árai nem mutatnak lényegesebb változást. Az ezüst egykoronás 1175, a kétkoronás 2400, a forintos 3200, az ötkoronás 6000 korona. Ismét kapható a dukát-arany 35.000 korona körül. Az arany huszkoronás 64—65 ezer korona.

= Rövidlejárati esei állampénztári jegyek. Prágából jelenti: Mint-hogy a csehszlovák pénzpiacon nagy pénzfőlőség mutatkozik, amit azonban a bankok az iparnak rövidesen várható nagy pénzigényei folytán nem akarnak hosszú lejáratú kölcsönökre kiadni, hír szerint a pénzelhelyezésnek ahhoz a módjához folyamodnak, hogy rövid lejáratú öt és félszázalékos állampénztári jegyeket adnak ki és ezekkel fogják fedezni a belföldi beruházások mutatózó pénzügyi szükségletét. Ezeket az állampénztári jegyeket — hír szerint — már a jövő héten kibocsájtják és beváltási napul 1925. évi július 1-én állapítják meg.

Kemal pasa üdvözlése.

(Friedrich István a török demokráciáról.)

Budapestről táviratozzák: A magyar nemzetgyűlés mai ülésén az indemnitás vitája során Friedrich István törökországi tapasztalatairól beszélt és átadta a nemzetgyűlésnek Kemal pasa üzenetét, amely többek között ezeket tartalmazza: Őt az egyenes út, a hajthatatlan akarat és az erős elhatározás vezette. A jövő azé, aki remél és akar. Bizik Magyarországot jövőjében, amelynek teljes jelenlegi helyzetét ismeri. Elküldötte a nemzetgyűlésnek dedikált üzenetét, amelyet Friedrich átadott az elnöknek.

Ezután Friedrich arról beszélt,

hogy miért tekint Magyarország nyugatra és nem keletre? Végigment a nyugati és a balkáni népek demokráciáján. Végigment a francia demokrácián, amely a Rulir-helyzetet teremtette. Az egyetlen igazi demokrácia a törököknél van. Felhívja a nemzetgyűlés figyelmét, hogy az antant legközelebb kiirít Konstantinápolyt és ez alkalommal a törökök ünnepélyes bevonulásánál nem hiányozhatik Magyarország képviselője. Végül az indemnitást elfogadta.

Sürgős választ!

(Amíg Németország összeomlik.)
Londonból táviratozzák:

Párisból táviratozzák: A nacionalista körökben olyan irányban gyakorolnak befolyást, hogy Poincaré halassza el az érdemleges válasz megadását mindaddig, amíg Németország összeomlása bekövetkezik. Ez pedig a nacionalisták szerint a legközelebbre várható. Beavatott körök úgy tudják, hogy Poincaré egyelőre csak ideiglenesen válaszol.

Rómából táviratozzák: A Palazzo Chigriben az angol választervezetet, mivel az fedi az olasz álláspontot, úgy hírlik, elfogadják, amiről a londoni olasz nagykövet, Della Torretta a Foreign Officeben jelentést tesz.

Magyarország lakossága.

Budapestről táviratozzák: Magyarország legutóbbi népszámlálásának eredménye szerint 7.980.403 lakosa van az országnak. Ez a lakosság 92.916 négyzetkilométeren lakik. A lakosságból 3.870.904 férfi, 4.109.239 nő, 7.147.053 magyar és 833.099 egyéb nemzetiségű, 5.006.90 római katolikus, 175.244 görög katolikus, 1.670.044 reform., 497.012 evangélikus, 50.990 görög keleti, 6224 unitárius, 473.310 zsidó. A népszámlálási statisztika azt is kimutatja, hogy a kommun óta 16.000 a kikeresztelkedett zsidók száma. A nemzetiségek így oszlanak meg: 554.714 német, 141.882 tót, 36.000 horvát, 23.000 román, 22.000 bunyevác és sokác, 17.000 szerb.

Mozi.

* Az amerikai detektív, Harry Piel szenzációs kalandját mutatja be szerdán este utoljára az Apolló. Egy nagyszerűen megszervezett banditacsoport merénnyel fenyegeti meg a magasvasut igazgatóságát, ha záros határidőn belül milliókat nem fizet a banditársaságnak. Harry Piel üldözőbe veszi a zsarolókat, kik a magas vasuton menekülnek házak és városok felett s szenzációs hajszát fejlődik ki, melyben az amerikai detektívnek a vasutigazgató leánya is segít. Harry Piel, a társaságot elfogja, vezetőjük azonban elmenekül, de a detektív tovább üldözi s mikor már más mód nincs, a bandita vonatát katasztrófába kényszeríti s a leomló vasuti kocsi maguk alá temetik a bűnös banditákat.

A szerkesztésért:
KAROLY JOZSEF
felel.
Cenzurat:
IOAN NICHIU

GYERMEKKOCSIK,

sportkocsik, nickelozések, gyermekkocsijavítások, fedélkészítés, gummizás legolcsóbban: Str. SIMION BALINT No. 19. (DESSEWFFY- és KOSSUTH-U. SAROK.)

NYILTÉR.

Az ezen rovat alatt közlöttékért nem vállalunk felelősséget.

Joan Limbeck si Plm^o Arad. Fabrica de costiguri de metal si intreprindere de inmormantari. Piata Avram Iancu (Szabadság-tér) 22. Színház-épület.

Üz. Waszits Györgyné szül. Richter Mária, úgy a maga, mint gyermekei és unokái nevében mély fájdalommal jelenti, hogy szeretett férje

Waszits György,

vendéglős és háztulajdonos,

életének 73-ik, házasságának 47-ik évében, folyó hó 24-én hajnalban rövid szenvedés után elhunyt.

Temetése folyó hó 25-én délután 5 órakor lesz a Str. Tribunal Dobra 12. (Bozskó-utca 7. sz.) gyászházból.

BÉKE PORAIRAI

Arad, 1923. július hó 24.

Dr. Kronner Zoltánné szül. Waszits Mária, Joós Lajosné szül. Waszits Erzsébet, Waszits József, Tóth Ferencné szül. Waszits Lenke, Waszits János, Juhász Jánosné szül. Waszits Irma, gyermekei. Waszits Józsefné szül. Lukács Mária, Waszits Jánosné szül. Witwicki Irma, menyei. Böske, Irén, Jánoska, Micike, unokái. 13568

Apró hirdetések

Tudnivaló az apróhirdetésekről:

Az apróhirdetések díját szavak szerint számítjuk.

Minden szó hirdetési ára 1.50 lel.

Vastagabb betűvel 3.— lel.

A vastagabb betűvel kívánt szavakat aláhúzással kell jelezni.

Hirdetéseket délután 5 óráig vesszünk fel.

Az apróhirdetéseket előre kell fizetni.

A legkisebb hirdetés ára 10 szögig 15.— lel.

A kiadóhivatal fenntartja magának a jogot, hogy az olyan apróhirdetés szövegét, amelyik tartalmánál fogva eredeti alakjában nem közölhető, megváltoztassa.

Levelezés.

„NFFELEJTS” jeligére levél van a kiadóban. 4133

FIATAL árva leány uriembor támogatását keresi. Leveletet „Arva leány” jeligével Wallinger hirdetője továbbítja. 13296

Alkalmazás.

SUCHE intelligente, deutsches Fräulein, mit Jahreszeugnisse, zu 10 Jahren Mädchen. Adresse in die Administration. 700

NÍMET KISSASSZONY házikissasszonynak ajánlkozok magányos urinőhöz, vagy idősebb házaspárhoz. Ajánlatokat „Szorgalmas” jeligére a kiadóba kér. 4135

KISZOLGÁLÓ LEÁNY azonnal felvétetik Klein Miksa Bul. Regele Ferdinand 39. (Boros Béni-tér 8.) 4136

BÁRMILYEN irodában gyakornoki állás betöltésére vállalkozik megbízható, szorgalmas, érettségizett fiatal ember. Címe: Wallinger hirdetőjében. 13296

MINDENES főzőnő és gyermek szerető szobaleány felvétetik Pollák borkereskedőnél Piata Avram Iancu (Szabadság-tér) 10. 13985

HÁZMESTERI állást keres szorgalmas házaspár. Cím Wallinger hirdetőjében. 13296

Vétel és eladás.

ALKALMI AJÁNDÉKOK, u. m.: dísz tárgyak, ékszerek, kézi munkák, jutányos áron eladók. Strada Consistorului 12. (Batthyány-utca 23.) I. em. jobbra. 1000

MŰTÁRGYAKAT, porcellánokat, japán és kínai dolgokat, antik butorokat, ezüst tárgyakat, perzsa és szmirnászöngyöket, egész kűtteményeket a legmagasabb áron vásárol a Salon Artistique Bulev. Regina Maria 20. (Fischer Eliz-palota.) 11895

25 szilvaskád eladó. esetleg bérbeadó. Baumann, Str. Josif Vulcan 6. 3548

ARADI KOZLONY

nyomdája olosán és izlésesen készít mindenféle nyomtatványokat. Ugyint: esküvői és eljegyzési kártyákat, névjegyeket, körleveleket, fióki levélpapírokat, számlákat, levelezőlapokat, meghívókat, könyveket, falragaszokat, réposdulákat és minden e szakmába vágó munkákat.

Bulev. Regele Ferdinand 22. (József főherceg-ut.) Aosev-palota. — Telefon szám 151.

A NAGY KERESLETRE VALÓ TEKINTETTEL sűrűszen keresünk antik butorokat, perzsa szöngyöket, festményeket, műtárgyakat, régi üveg és porcellán tárgyakat, japán vázakat és ezüst ötvös munkákat. Vidéki meghívásra kiutazunk. Szépművészeti Szalon, Ortutay-palota. 13578

VÉKONY aranylánc, női fehérnemű, ág és asztalnemű, szekrények, íróasztal, futószöngy, dísz tárgyak, képek eladók. Strada Consistorului 12. (Batthyány-utca 23.) I. em. jobbra. 1000

VESZÉK könyvtárakat, hangjegyeket, bélyeggyűjteményeket, festményeket és hegedűket a legmagasabb áron. Kerpel Izsó könyvkereskedése. 100.000 kötetes kölcsönkönyvtár. Telefon 385. 13629

KERESEK megvételre jókarban levő Revolver prest cserépmintával. Taba-kovits Emil építész, Piata Catedralai 12. 13296

RÉZ ebédlő, villanyluster két ernyővel eladó. Uranus-iroda, főpostával szemben. 13915

TELJESEN új, világos hálószobaberendezés eladó. Piata Sft. Sava (Kelmén-tér) 4-5. 13915

ELADÓ. Fürdőszobába való porcellán mosdó és szép ebédlő csillár. Cím a kiadóhivatalban. 4141

RONGYOT megvételre keresünk. Cím a kiadóban. 1000

Lakás.

ELCSERÉLNÉM egy szobás utcai lakásomat hasonlóval. Költségek költséggéhez hozzájárulok. Strada Dmna Balaşa (Purgly Lajosné-utca) 212. szám. Nagy. 4132

Ingatlan.

TEMESMEGYÉBEN nagy jövedelmű malom, ötszobás lakásos házzal 2470 m²-ől telekkel 1.100.000 leiert eladó. Uranus-iroda, főpostával szemben. 13915

Uzletek.

JÓFORGALMU sarok fűszerüzlet Piata Avram Iancu (Szabadság-tér) közelében italméréssel, berendezéssel eladó. Cím kiadóban. 4137

Különféle.

FELKÉREM azon hölgyet, ki vasárnap délután a Neptun-fürdő 38-as kabinból fehérneműt elvitte, — mivel sikerült megtudnom kiletét — juttassa vissza a pénztárhoz. Ellenkező esetben nevét nyilvánosságra hozom. 4138

CREME MADELAINE

Kiváló hatású kozmetikai készítmény szeplő bőrtúra (mitesser) pattanások, arcvörösség, májtoltok és arcbőr minden tisztatlansága ellen. — Készítik:

Dr. Földes & Hehs

gyógyszerészek, pipere szappan és vegyészeti gyár: Arad, Micalaca. Budapesten Bertalan-utca 26. Margit creme gyár. Ügyeljünk a márkára, óvakodjunk a hamisításoktól és hasonló utáztatoktól. 13391

Használják fel az alkalmat!

MŰFOGAKAT

csak ma és holnap vásárolk, fogsort, régi törött műfogakat. Fizetem a legjobb árakat.

CRUCEA ALBA

„Fekér Kereszt”-szálloda, szoba szám 4. — Délelőtt 9-12 és délután 2-7-ig.

M á v.

csépiő-garnitúra.

Teljesen új 12-14 HP lokomobil 10 legkörös 42-os golyós csapágyú cséplőszekrényvel, gvári áron alul, itteni raktárunkban azonnali szállításra kapható.

„ECONOMIA”
Kereskedelmi és Ipari
R. T. CRADEA-MARE.

Távirat: COLONIALE.

Telefon 8-58, 14-56.

Négy polgárit

végzett irodai gyakornokot, géplakatos és vasesztergályos tanoneokat fölveez:

Aradi Vasipari R. T. vasöntőde és gépgyár, Str. Cogalniceanu 45. 18293

HA lapunkkal meg van elégedve,

ajánlja másnak is,

HA nincs, közölje velünk észrevételeit, hogy azt orvosoljuk.

Kapható minden jobb vendéglőben és fűszerüzletben.
Legolcsóbb, mert legjobba

á la Pilsen

Főraktár Aradon kizárólag: 9217

Reusz Sándor cégnél,

Legmodernbb hűtőtelep, sörfejtőberendezés és jéggyár.

Előre haladott idény miatt az összes nyári kelmeiket

mélyen leszállított árban árusítom.

Mindenki meggyőződéssel megtekinti a kirakatban levő arakat.

STRADA METIANU

:VÁNDOR DIVATÁRUHÁZ: (FORRAI-UTCA.)

13386